

MAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Toidualase teabe esitamine

Külli Johanson

Maaeluministeerium / toidu üldnõuete büroo peaspetsialist

2017

Toidualase teabe esitamise nõuded

- **Üldnõuded** on Euroopa Parlamendi ja nõukogu **määruses (EL) nr 1169/2011** (13.12.2014)

Toitumisalane teave (energia, rasvad, ...) alates **13.12.2016**.

- Põllumajandusministri määrustega on kehtestatud **teatud toidugruppidele** toidualase teabe esitamise **erinõuded**
- Põllumajandusministri määrus nr 109 „**Toidupartii** tähistamise nõuded“
- Põllumajandusministri määrus nr 24 „**Müügipakendisse pakendamata toidu** toidualase teabe esitamise nõuded“

Õiglane teavitamine

Artikkel 7

- **Toidualane teave:**
  - ei tohi olla eksitav,
  - peab olema täpne, selge ja tarbijatele kergesti arusaadav,
  - ei tohi viidata haigusi vältida aitavatele, ravivatele või leevendavatele omadustele.
- **Eelnevad nõuded kehtivad ka reklaamile ja toidu esitlemisele.**

Müügipakendil nõutav teave

Määruse 1169/2011 artikkel 9

- **Toidu nimetus**
- **Koostisosade loetelu**, sh allergiat põhjustada võivad koostisosad
- Teatud **koostisosa(de) kogus protsentides**
- **Netokogus**
- Minimaalse **säilimisaja/ tarvitamise tähtpäev**
- **Säilitamise ja/või kasutamise eritingimused**

Müügipakendil nõutav teave

Artikkel 9

- **Käitleja**, kelle nime all toitu turustatakse või EL turule importija **nimi ja aadress**
- **Päritoluriik** või lähtekoht, kui artiklis 26 ette nähtud
- **Tarvitusjuhised**, kui ilma selleta oleks toidu asjakohasel viisil tarvitamine keeruline
- **Etanoolisisaldus** üle 1,2 % vol jookide puhul
- **Toitumisalane teave**

Ühes vaateväljas esitatav teave

Artikli 13 lõige 5

- Märgistusel esitatakse samas vaateväljas:
  - toidu nimetus,
  - netokogus,
  - alkoholsete jookide etanoolisisaldus ... % vol

Väikeste pakendite erandid

Kui pakendi suurima külje pindala on alla:

80 cm ²	Kohustusliku teabe minimaalne kirjasuurus on 0,9 mm
25 cm ²	Toitumisalast teavet ei pea esitama
10 cm ²	Pakendil peab esitama ainult toidu nimetuse, allergiat põhjustada võivad koostisosad, netokoguse ja säilimisaja; koostisosade loetelu esitatakse teiste vahendite kaudu. Sama vaatevälja nõuet ei kohaldata.

Minimaalne kirjasuurus

- Kohustusliku teabe **minimaalseks kirjasuuruseks** on väikse tähe kõrgus ehk x-kõrgus **1,2 mm**.
- Kui pakendi suurima külje pindala on alla 80 cm² on minimaalne kirjasuurus **0,9 mm**.
- Kohustuslik teave esitatakse silmatorkavasse kohta hästi nähtavalt ja selgesti loetavalt, tekst peab olema tausta suhtes kontrastne.

Eksitamine sõnaga „naturaalne“

Sõnal „naturaalne“ on eesti keeles erinevad tähendused – looduslik, maitsestatamata, lisaaineteta

Töödeldud toidu puhul annab sõna „naturaalne“ sageli ebaõiget teavet toidu olemuse kohta ja üldjuhul selle kasutamine ei ole lubatud.

Lubatud on:

- nimetus „looduslik mineraalvesi“,
- toitumisalane väide „looduslik ...allikas“,
- eristada loodusliku koostisosaga toodet, kui müügil on sama toit mitte-loodusliku komponendiga, nt „naturaalkestas viiner“.

Taimsed õlid ja rasvad koostisosade loetelus

Lisa VII osa A p 8 ja 9, osa B p 1 ja 2

Koostisosade loetelus peab:

- rühmanimetuse **“taimsed õlid”** järel esitama kõik **õliliigid**, sellele võib järgneda fraas “muutuvas suhtes”.

Nt koostisosade loetelus „taimsed õlid (rapsi-, palmi- ja päevalilleõli muutuvas suhtes)“

Sama nõue on taimsete rafineeritud rasvade kohta.

- hüdrogeenitud taimse või loomse õli ja rasva puhul peab lisama **“täielikult hüdrogeenitud”** või **“osaliselt hüdrogeenitud”**, nagu asjakohane.

Vürtsid ja maitsetaimed

Lisa VII osa B p 7-8

- **Vürtside puhul**, mis ei ületa 2 % toidu kaalust, võib kasutada üldnimetust „vürts(id)“ või „vürtside segu“.

Nt koriander, ingver, nelk, kaneel → vürtsid

- **Maitsetaimede puhul**, mis ei ületa 2 % toidu kaalust, võib kasutada üldnimetust „maitsetaim(ed)“ või „maitsetaimede segu“.

Nt majoraan, basiilik, tüümian → maitsetaimed

Üldnimetust „maitseained“ ei saa kasutada!

Külmutamise kuupäev

Lisa III punkt 6 ja lisa X punkt 3

- **Külmutamise kuupäeva** peab esitama järgmiste toodete puhul:

külmutatud liha,

lihavalmistised,

töötlemata kalatooted

Nt **külmutatud hakkliha**, millele on lisatud maitseaineid vm toiduaineid;
külmutatud ahvenafilee

Märgistusel „Külmutatud 24.11.2016“

Allergeenide esitamine

Artikkel 21, lisa II

Allergeenid, mida peab märgistusel esile tooma, on **gluteeni sisaldavad teraviljad** (nisu, rukis, oder, kaer, speltanisu, kamut ning nendest teraviljadest valmistatud tooted), **koorikloomad, muna, kala, pähklid** sh mandlid, **sojaoad, piim, seller, sinep, seesamiseemned, vääveldioksiid ja sulfitid, lupiin, molluskid** ning neist valmistatud tooted.

Allergeenide esitamine

- Lisa II allergeene peab **rõhutama koostisosade loetelus** kirjastiili, kirjasuuruse või taustavärviga abil

Nt esitada allergiat põhjustada võiv koostisosa **paksus kirjas:**

Koostisosad: **nisujahu**, koorekreeem (**munakollased, vahukoor**, suhkur, ...)

- Kui kõik koostisosad on allergeensed, peavad allergeenid olema eristatavad muust kohustuslikust infost, nt sõnast „koostisosad“.

Allergeenide esitamine

- **Kui toidul on koostisosade loetelu**, esitatakse allergeenid seal, mitte väljaspool koostisosade loetelu.
- **Kui koostisosade loetelu ei ole** (nt alla 10 cm² küljepindalaga pakendi puhul), siis esitatakse allergeenid sõnaga „sisaldab“: nt „Sisaldab piima ja muna“ (allergeene ei pea kirjastiiliga rõhutama).

NB! Allergeenide esitamise nõue kohaldub ka koostisosadele, mis sisaldavad allergeene ja mida tavajuhul ei pea märgistusel esitama. nt toiduvärv E120 (sh **laktoos**)

Kaugmüük Artikkel 14

- Kataloogi, e-kaubanduse (interneti) või muude sidevahendite kaudu toidu ostmisel peab tarbija saama **enne ostu sooritamist kogu märgistusel nõutud teabe** v.a minimaalse säilimisaja tähtpäeva.
- Kogu kohustusliku teabe peab tarbija saama koos kaubaga.
- **Müügipakendisse pakendamata toidu kaugmüügi** puhul oleneb nõutava teabe hulk pakendamata toidule kehtestatud riigisisestest nõuetest.

Teabe, sh allergeenide, esitamine müügipakendisse pakendamata toidu puhul

Põllumajandusministri 11.03.2015 määrus nr 24

Müügipakendisse pakendamata toit:

- **tarbija soovil müügikohas pakendatav toit ja müügipakendisse pakendamata kujul üleantav toit** (kaupluses lahtiselt müüdav toit teenindaja vahendusel või iseteenindamise teel)
- **müügikohas tarbija juuresolekuta vahetult müügiks pakendatud toit** (kaupluse tagaruumis vahetult müügiks pakendatud toit)

Teabe edastamine müügipakendisse pakendamata toidu puhul

Määruse 1169/2011 artikli 8 lõike 6 kohaselt peavad **käitlejad edastama** tarbijale või toitlustusettevõttele tarnimiseks ette nähtud **pakendamata toidu puhul vähemalt teabe, mis on riigisiseses õigusaktis ette nähtud tarbijale andmiseks**

s.t müügipakendisse pakendamata kaubaga peab olema kaasas vähemalt Põllumajandusministri 11.03.2015 määruses nr 24 nõutav teave.

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded jaekaubandusettevõttes

Toidu müügikohas või vahetult toidu juures või pakendil* esitatakse järgmine teave:

- toidu nimetus + määruse VI lisa A (v.a p 5) ja C osa teave
- **allergeenid**
- käitleja nimi, kelle nime all toitu turustatakse
- päritoluriik, kui see on art 26 lõikes 2 ette nähtud
- säilimisaeg
- netokogus*   * vahetult müügiks pakitud toidul

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded jaekaubandusettevõttes

Toidu müügikohas või vahetult toidu juures esitatakse **päritoluriik, kui see on art 26 (2) ette nähtud =>**

- eksitamise korral - kui toidule lisatud teave viitab teisele päritoluriigile või lähtekohale
- sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha puhul.

Teenindaja peab oskama anda **suulist teavet** koostisosade loetelu ja teatavate koostisosade %-de kohta.

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded toitlustusettevõttes

- **Müügipakendisse pakendamata toidu või tarbija soovil pakitava toidu** puhul esitatakse **müügikohas** järgmine teave:
  - toidu nimetus
  - allergeenid
- Teenindaja peab oskama anda **suulist teavet koostisosade loetelu** kohta ja vahetult müügiks pakitud toidu puhul ka teatavate koostisosade %-de kohta.

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded toitlustusettevõttes

Müügipakendisse pakendamata toidu või tarbija soovil pakendatava toidu puhul võib **allergeenide info** esitada **suuliselt, kui**:

- müügikohas on teade koha või vahendi kohta, mille kaudu antakse allergeenide teave enne ostu sooritamist või
- teade, mis palub tarbijal pöörduda allergeenide info saamiseks teenindaja poole.

Toitlustusettevõttes tarbija juuresolekuta vahetult müügiks pakitud toit

Pakendil või **vahetult toidu juures** või **toidu müügikohas** esitatakse järgmine teave:

- toidu nimetus + määruse VI lisa A (v.a p 5) ja C osa teave
- **allergeenid**
- käitleja nimi, kelle nime all toitu turustatakse
- päritoluriik, kui see on art 26 lõikes 2 ette nähtud
- säilimisaeg
- netokogus

Kohaldatakse ka toidu suhtes, mida tarnitakse toitlustusettevõtjale samal kujul tarbijale üleandmiseks.

Päritolu märgistamise nõuded

Müügipakendil nõutav teave

- **Käitleja, kelle nime all toitu turustatakse** või EL turule **importija** nimi ja aadress

see teave ei pruugi tarbijale anda päritolualast teavet

- **Päritoluriik või lähtekoht, kui see on artiklis 26 ette nähtud:**
Nt eksitamise puhul peab esitama toote valmistamise riigi, kuid märgistus ei anna teavet põhikoostisosa päritolu kohta.

Põhikoostisosa päritolu esitamine on reguleerimata.

Tarbija saab teavet veise-, sea-, kitse-, lamba- ja kodulinnuliha päritolu kohta, teiste määruste alusel ka kala, köögiviljade jt toitude kohta.

Toote päritolu ehk valmistamis- või tootmisriik

➤ **Päritolu märkimine on kohustuslik:**

- **eksitamise puhul**, eelkõige kui toidule lisatud teave või märgistus tervikuna viitaks teisele päritolule

- **teatud toidugruppidel:**

veise-, sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha ning kala
mesi ja oliivõli
puu- ja köögiviljad
mahetooted

Päritoluriigi kohustuslik esitamine

Päritoluriigi märkimine on määrusega **1337/2013 kohustuslik** alates 1.04.2015 värske, jahutatud ja külmutatud **sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha** puhul.

Märgistusel esitatakse:

- 1) „Kasvatatud: (liikmesriigi või kolmanda riigi nimi)“;
- 2) „Tapetud: (liikmesriigi või kolmanda riigi nimi)“;
- 3) tarbijale või tootlustusettevõttele tarnitava lihapartii identifitseerimise kood.

Põhikoostisosa päritolu

- **Praegu ei ole EL üleseid nõudeid põhikoostisosa (nt liha, piim) päritolu esitamiseks.**
- **Euroopa Komisjon avaldas** teatud toidugruppide kohustuslike päritolunõuete kohta **mõjuhinnangud**:
  - piim, piim kui koostisosa, liha kui koostisosa ja lihaliigid;
  - töötlemata toit, ühest koostisosast toit ja koostisosad, mida on toidus üle 50 %.
- Komisjoni **mõjuhinnangud** – päritolu märkimine moonutab turgu ja tõstab toote hinda (10-50%) eelkõige juhul, kui toorainet hangitakse erinevatest riikidest.

Vabatahtlike päritoluviiidete eksitamine ja selle vältimine

- **Komisjoni** vabatahtlike päritoluviiidete **rakendusakti eelnõu**. Liikmesriikidega arutati viimati okt 2016.
- Probleemid:
  - päritoluviiidete kaubamärgid, sektor on vastu kaubamärkide puhul põhitooraine päritolu märkimisele;
  - juhendit ei jõuta koostada paralleelselt eelnõuga;
  - kui päritolu kohta on spetsiifilised nõuded, nt liha puhul, siis kohaldatakse neid nõudeid põhikoostisosale: ühe riigi saab esitada vaid siis, kui loom on sündinud, kasvanud ja tapetud selles riigis. Lahendus: esitada „(põhikoostisosa nimetus) ei pärine Eestist“;
  - võimalus on esitada „EL“ või „mitte-EL“, aga nende segu? nt kui ketšupi tomatid pärinevad Hispaaniast ja Marokost.

Liikmesriikide päritolu esitamise nõuded

1169/2011 art 39 (2)

- Liikmesriigid võivad kehtestada meetmeid päritoluriigi kohustusliku märkimise kohta, kui on tõestatud **seos toidu päritoluriigi ja kvaliteediomaduste vahel**.
- Kui liikmesriigid teavitavad komisjoni sellistest meetmetest, esitavad nad tõendeid selle kohta, et **enamik tarbijaid peab sellise teabe esitamist oluliseks**.

Liikmesriikide päritolu esitamise nõuded

- Prantsusmaa – piim ja piim kui koostisosa ning liha kui koostisosa
- Itaalia – piim ja piim kui koostisosa (1.03.2017 - 31.03.2019)
- Leedu - piim ja piim kui koostisosa
- Portugal – piim ja piim kui koostisosa
- Kreeka - piim ja piim kui koostisosa
- Soome – piim ja piim kui koostisosa ning liha kui koostisosa
- Rumeenia - piim ja piim kui koostisosa

Liikmesriikide päritolu esitamise nõuded Prantsusmaa näitel

- **Piim, piim põhikoostisosana** sh magustatud toodetes ning **koostisosana kasutatav veise-, sea-, kitse-, lamba- ja kodulinnuliha** 1.01.2017 – 31.12.2018, EK-le esitatakse 2018. a lõpus raport.
- **Ei kohaldata EL teises liikmesriigis valmistatud või turustatud toodete suhtes.**
  - Päritolu esitamine:
    - **piima puhul esitatakse piima kogumise, pakendamise ja töötlemise riik.** Kui need etapid toimusid ühes riigis, võib esitada „päritolu: (riigi nimi)“;
    - **liha puhul esitatakse looma sündimise, kasvatamise ja tapmise riik.** Kui need etapid toimusid ühes riigis, võib esitada „päritolu: (riigi nimi)“.

Liikmesriikide päritolu esitamise nõuded Soome näitel

➤ **Piim** sh lamba- jm piim, **piim põhikoostisosana**, koor, keefir, hapupiim, või, vadak, kohupiim ja juust ning **koostisosana kasutatav veise-, sea-, kitse-, lamba- ja kodulinnuliha** kohaldub **1.03.2017 – 28.02.2019**, EK-le esitatakse 2018. a lõpus raport.

➤ **Ei kohaldata EL teises liikmesriigis valmistatud ja/või turustatud toodete suhtes.**

➤ Päritolu esitamine:

- **piima puhul** esitatakse **lüpsmise riik või kogumise riigid**;

- **liha puhul** esitatakse **looma kasvatamise ja tapmise riik**, veise puhul kasvatamise riik/riigid - EL määruse 1760/2000 art 13.

- Kui looma, sh veise **kasvatamine ja tapmine toimusid ühes riigis**, võib esit. „päritolu: (riigi nimi)“.

MAAELUMINISTEERIUM

Aitäh!

Külli Johanson
kylli.johanson@agri.ee

